

Centraal Planbureau | economische beleidsanalyse

Een blik op de Nederlandse positie in internationale onderwijsrankings

Marielle Non, Paul Verstraten, Annikka Lemmens

Juni, 2023

www.cpb.nl | [@CPBnl](https://twitter.com/CPBnl)

CPB onderzoek

- Op verzoek van ministerie van OCW
- In hoeverre is internationaal peilingsonderzoek een accurate graadmeter voor de Nederlandse onderwijsprestaties?

Agenda

1. Context
2. Ontwikkeling van Nederland
3. Issues bij onderwijsrankings
4. Betekenis voor Nederland
5. Conclusie

Context

Een blik op het verleden en het heden

Het PISA-shock verschijnsel

- Invloed van internationale onderwijsrankings op beleid is groot.
 - Duitsland 2000: federale sturing, budgetten, aandacht achterstandsleerlingen.
 - Noorwegen 2003: hervormingen op gebied van curriculum en toetsing.
 - Frankrijk 2009: meer focus op basisvaardigheden en personalisering.

- Nederland?

Waarom een masterplan basisvaardigheden?

De basis voor de kennis en vaardigheden die je later nodig hebt, wordt in belangrijke mate op school gelegd. Als je bepaalde basisvaardigheden niet voldoende op school leert, kun je dit later niet meer eenvoudig inhalen.

Nationale en internationale peilingsonderzoeken – zoals Peil.onderwijs, PISA, TIMMS, PIRLS en ICCS – laten een gedifferentieerd, maar over het algemeen dalend beeld zien van de prestaties op de basisvaardigheden, met uiteenlopende oorzaken. Dit beeld wil ik niet accepteren. De coronacrisis van de afgelopen jaren heeft de situatie bovendien op scherp gezet, ondanks alle inspanningen en flexibiliteit van het onderwijs. Scholen hebben alles uit de kast getrokken om op veilige wijze goed onderwijs te geven. Dat heeft mijn grootste waardering.

Bron: kamerbrief Masterplan basisvaardigheden, 12 mei 2022

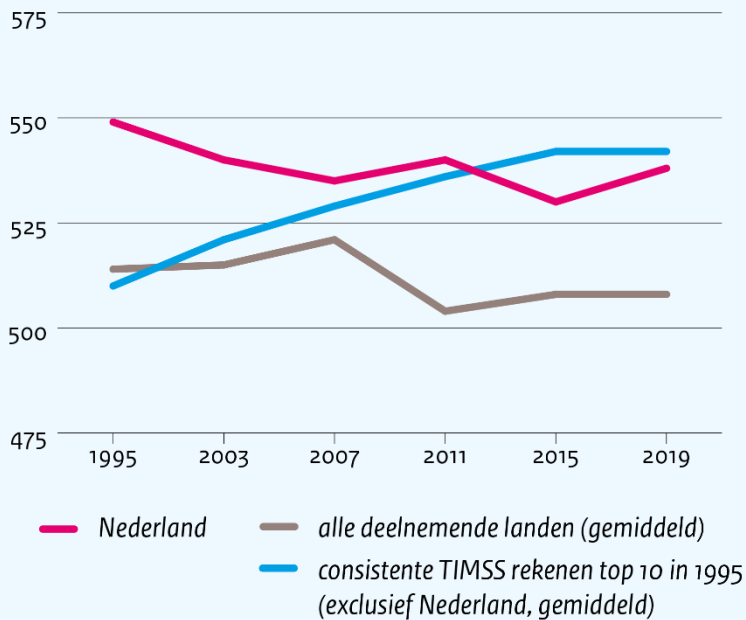
Ontwikkeling van Nederland

Volgens PISA, TIMSS en PIRLS

Rekenen (10-jarigen, TIMSS)

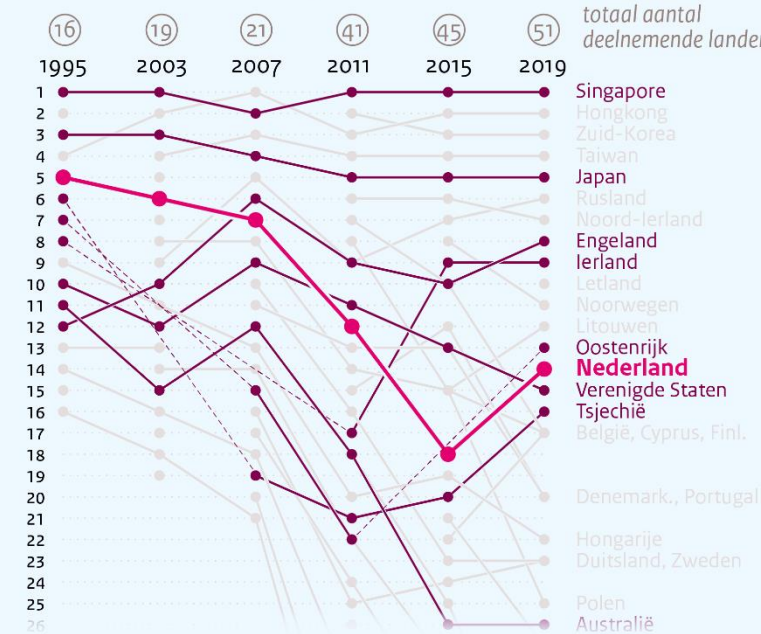
TIMSS rekenen, absolute score

score in punten

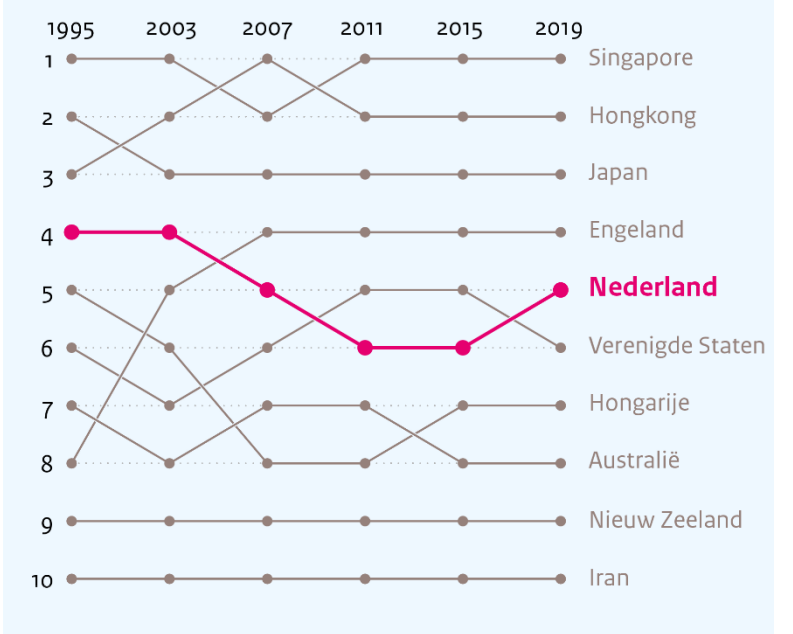
TIMSS rekenen, totale ranking

alle deelnemende landen: ranking Nederland en benchmark-landen uitgelicht

TIMSS rekenen, consistente ranking top 10

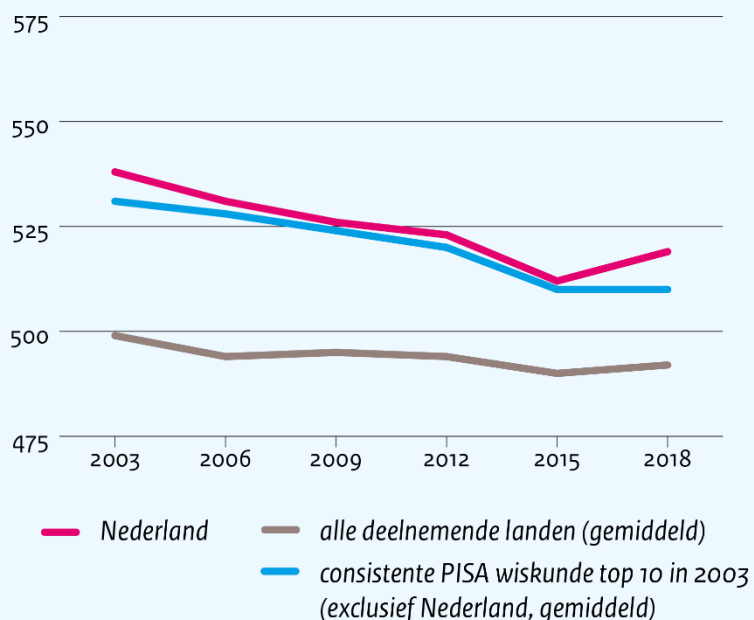
top 10 van 10 landen uit 1995 die in alle volgende meetjaren meededen

Wiskunde (15-jarigen, PISA)

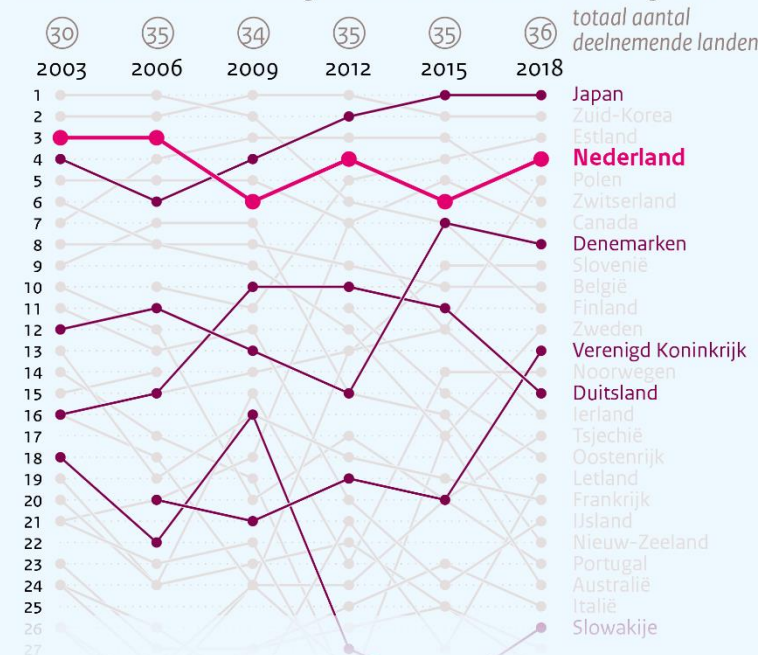
PISA wiskunde, absolute score

score in punten

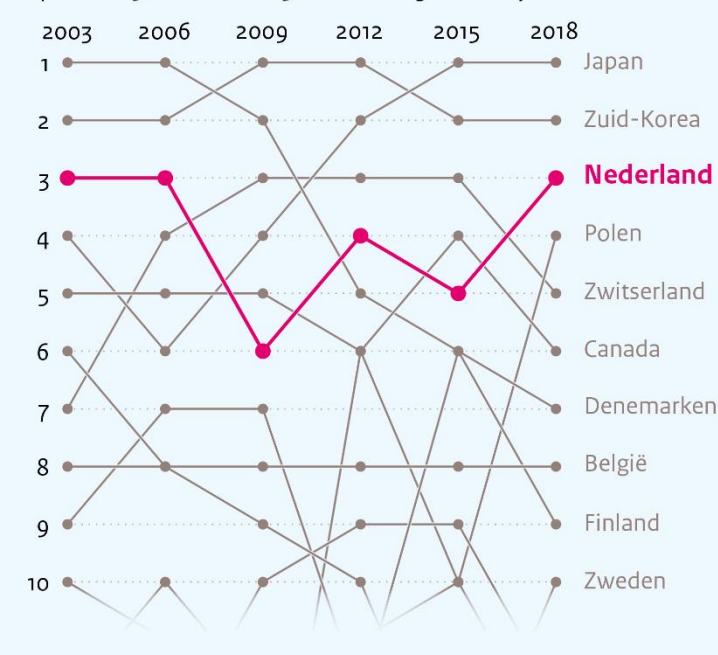
PISA wiskunde, totale ranking

alle deelnemende landen: ranking Nederland en benchmark-landen uitgelicht

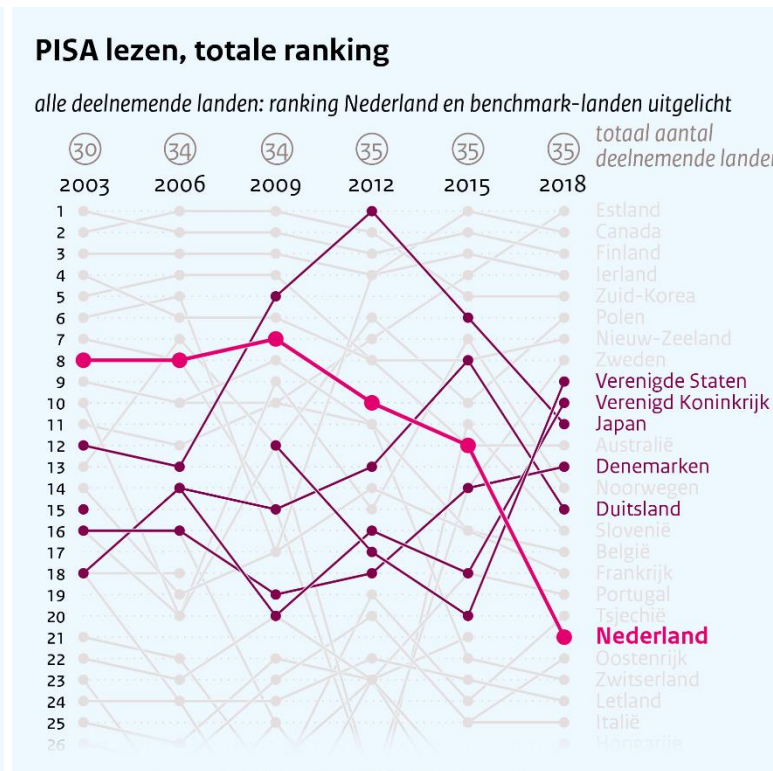
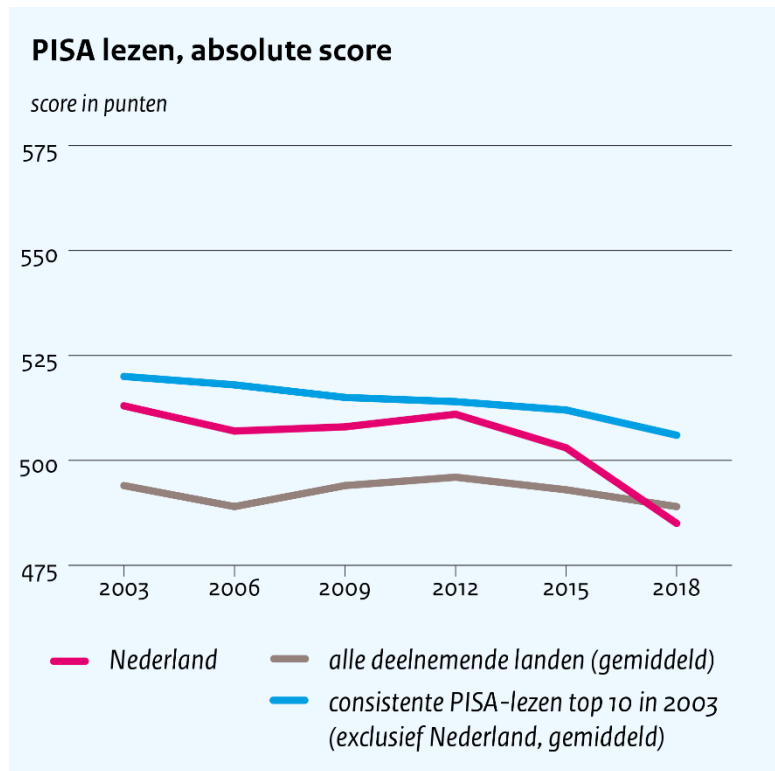

PISA wiskunde, consistente ranking

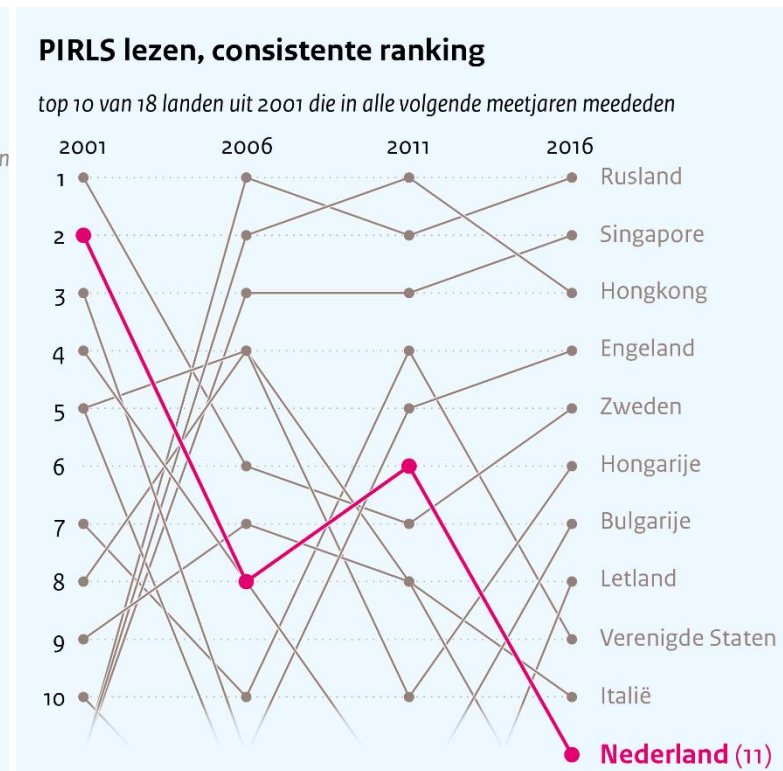
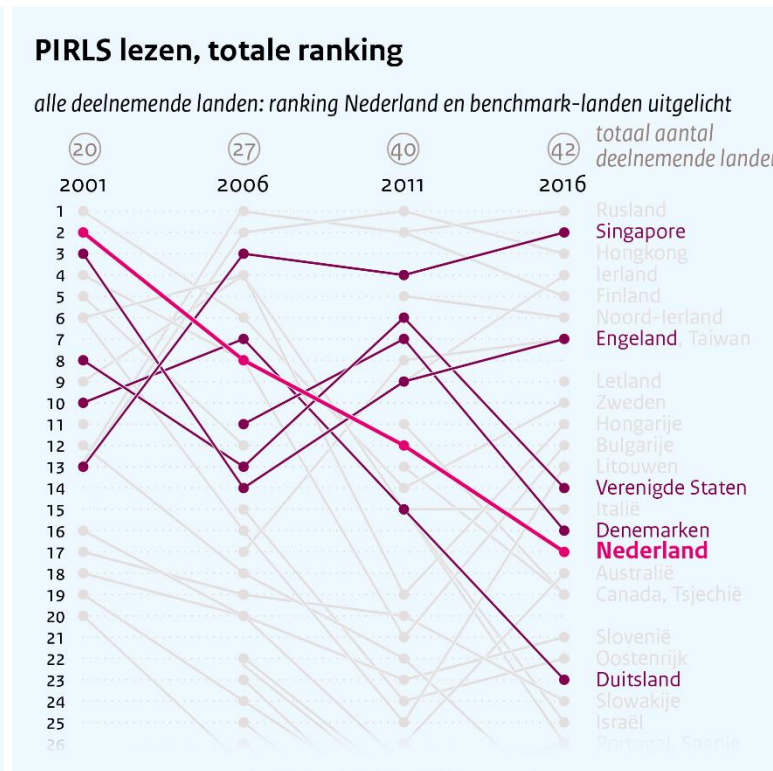
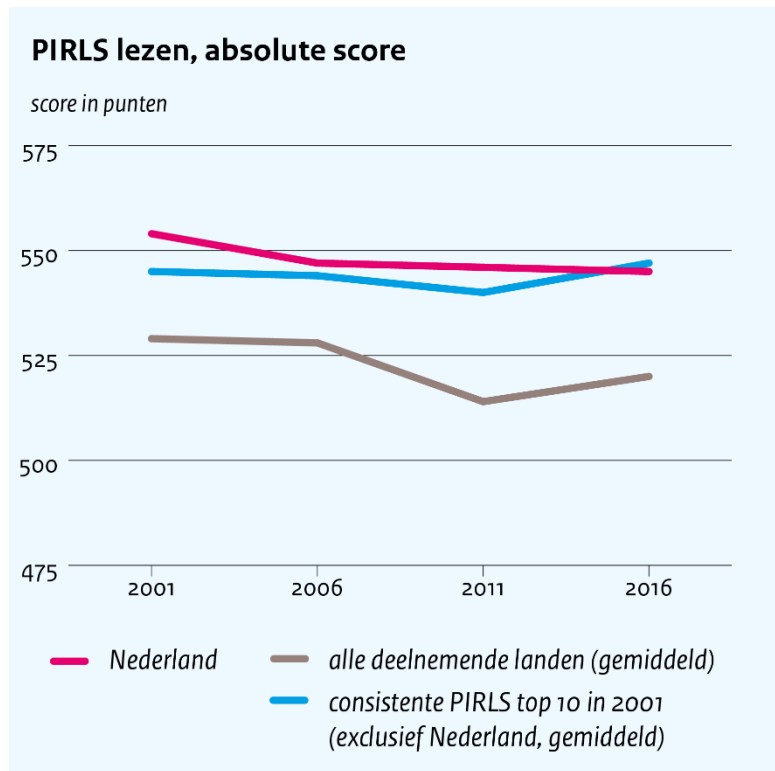
top 10 van 29 landen uit 2003 die in alle volgende meetjaren meededen

Lezen (15-jarigen, PISA)

Lezen (10-jarigen, PIRLS)

Issues bij onderwijsrankings

8 Equivalentieproblemen

Onze aanpak

- Literatuuronderzoek gericht op een aantal vragen:
 - Welke problemen spelen bij internationale toetsen die een zuivere vergelijking over tijd en/of tussen landen in de weg staan?
 - Hoe proberen de uitvoerende organisaties dit te ondervangen?
 - Hoe groot is de uiteindelijke invloed van deze problemen (in harde cijfers)?
- Disclaimers:
 - Publicatiebias
 - Een deel van het onderzoek kan gedateerd zijn.

Acht mogelijke valkuilen

1. Verschillen in moeilijkheidsgraad
2. Verschillen in het toetsingskader
3. Verschillen in taal en cultuur
4. Verschillen in motivatie en uithoudingsvermogen
5. Verschillen in samenstelling leerlingpopulatie
6. Verschillen in afnamemodus
7. Verschillen in statistische methoden
8. Verschillen in non-representativiteit

Betekenis voor Nederland

Een incomplete puzzel

Invloeden op de positie van Nederland

Deels negatief

- Afnamemodus
 - Daling PISA wiskunde 2012-2015 helft minder groot bij alternatieve schalingsmethoden.
- Toetsingskader
 - Bij PISA lezen in 2018 meer nadruk op kritisch lezen.
- Statistische methoden
 - Bij PISA lezen in 2015 leidde nieuwe statistische methode tot extra daling.

Deels positief

- Motivatie en uithoudingsvermogen
 - Bij PISA natuurwetenschappen 2015, zou Nederland 4 plekken lager eindigen als leerlingen wereldwijd even serieus zouden zijn.

Niet eenduidig

- Moeilijkheidsgraad
- Non-representativiteit

Speelt nauwelijks een rol

- Samenstelling leerlingpopulatie

Het is onbekend of de optelsom van deze problemen de positie van Nederland gunstig of ongunstig beïnvloedt.

Conclusie

Een incomplete puzzel

Dus: internationale onderwijsrankings in de prullenbak?

- Nee.
- Onderwijsrankings maken gebruik van *state-of-the-art* methoden om de onderwijsprestaties tussen landen te vergelijken.
- Andere indicatoren om onderwijsprestaties tussen landen te vergelijken, hebben nog veel grotere tekortkomingen.
- Kortom, het is het beste wat we op dit moment hebben.
- Wees je wel bewust van de tekortkomingen (en foutenmarge) bij gebruik voor beleid.

Menu | **nrc**

CPB-onderzoek: 'Ranglijsten internationaal onderwijs zijn onbetrouwbaar'

Onderwijs CPB-onderzoekers legden drie vergelijkingsmethodieken onder de loep en wat blijkt: lees- en rekenvaardigheden in diverse landen zijn amper met elkaar te vergelijken.

To measure
is to know.
If you can not
measure it,
you can not
improve it.

- Lord Kelvin

Aanbevelingen

- Koppel de data van peilingsonderzoek aan onderwijsuitkomsten van dezelfde leerlingen.
- Wees transparant over de problemen en de gemaakte keuzes.
 - Equivalentieproblemen zijn deels onontkoombaar.
 - Maar de organisaties achter de peilingsonderzoeken zouden meer inzicht kunnen geven in de gemaakte keuzes en gevolgen daarvan.

**Bedankt voor
jullie aandacht**

